

## SOCIÁLNÍ PRÁCE V EVROPĚ

Vladimíra Loukotová

ERATH, Peter, BRIAN, Littlechild, VORNANEN, Riitta. Social Work in Europe – Descriptions, Anylysis and Theories. 1. Edition. Eichstätt: Institut für vergleichende Sozialarbeitswissenschaft und interkulturelle/internationale Sozialarbeit (ISIS) e. V., 2004. 251 s. ISBN 80-7326-027-1.

Sociální práce je odborná vědní disciplína, která čerpá z poznatků jiných společenskovedních oborů, které aplikuje do praktické činnosti. Její jednotná definice neexistuje, Slovník sociální práce (Matoušek, 2003) ji vymezuje jako společenskovední disciplínu i oblast praktické činnosti, jejíž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů. Je poměrně mladou disciplínou, která má své kořeny v charitativních činnostech zejména církevních organizací. Publikace „Social Work in Europe – Descriptions, Anylysis and Theories“ je, jak sama publikace uvádí, třetím svazkem materiálů zabývajících se interkulturním a mezinárodním srovnáním sociální práce. Tento třetí svazek je zaměřen na popis, analýzu a teorii sociální práce v Evropě.

Na knize se podílelo celkem dvacet autorů, mezi nimiž se objevila i tři česká jména autorů působících v době spolupráce na knize na katedře sociálních studií Zdravotně sociální fakulty Ostravské univerzity. Editory byli dva z autorů – Peter Erath, Brian Littlechild, a dále Riitta Vornanen. Petr Erath je profesorem sociální práce vyučujícím na „Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt“ (Katolická univerzita v Eichstättu-Ingolstadtu). Je „garantem“ (director) magisterského programu „Social Work in Europe“ (Sociální práce v Evropě) a v oblasti teorie, metodologie a managementu sociální práce také publikuje.

Brian Littlechild působí v Anglii na „Faculty of Health and Social Science University of Herfordshire“ (Fakulta zdraví a sociálních věd, Univerzita v Herfordshire). Ve své práci se zabývá zejména problematikou soudnictví ve věcech mládeže, ochranou dětí, ohroženými skupinami. Je členem Britské asociace sociálních pracovníků („British Association of Social Workers“).

Riitta Vornanen je profesorkou sociální práce. Zaměřuje se speciálně na sociální práci s dětmi a mladistvými. Pracuje na katedře sociální práce a sociální pedagogiky na „University of Kuopio“ ve Finsku.

Publikace obsahuje celkem tři části.

V první části, nazvané „Descriptions“, jsou zařazeny příspěvky zabývající se sociální problematikou ve vybraných zemích.

V prvním případě jde o příspěvek zaměřený na vývoj sociální politiky v Rusku, zmiňující společenské změny, reformy a sociální programy. Druhý příspěvek se věnuje vývoji vědního oboru sociální pedagogiky v Estonsku. I zde je zdůrazněno společenské pozadí tohoto vývoje. Třetí příspěvek se zabývá východisky, přístupy, teoriemi a strategiemi v oblasti sociální práce v Itálii, zejména pak pojmem sociální síť (social network). Zmiňuje rozdíly v jednotlivých přístupech a východiscích (sociální studie, antropologická škola, francouzská antropologická tradice, americká tradice atd.). Poslední příspěvek se krátce zamýšlí nad novými modely regulace sektoru sociální péče, a to konkrétně modelem odezvy na riziko (Response to Risk). Vychází z názoru A. Giddense, že ekonomický a sociální pokrok může být doprovázen rizikem. Hovoří se zde také o pojmu „riziková společnost“ (risk society), ve které se úroveň rizika zvyšuje. Ale zůstává otázkou, zda se opravdu zvyšuje aktuální úroveň rizika, či zda se pouze zvyšuje sensitivity k pojmu riziko.

Druhá část je nazvaná „Analysis“ a zabývá se, jak již název napovídá, analýzou problémů či jevů v oblasti sociální práce.

První příspěvek předkládá problém specifikace vědní disciplíny sociální práce v Německu. Vychází z vývoje této disciplíny v Německu a zmiňuje také vývoj vzdělávání v této oblasti (Fachschulen für Sociale Arbeit, Fachhochschule für Sozialwesen). Zabývá se tedy utvářením sociální práce jako vědy, vymežováním jejího předmětu. Druhý příspěvek této části se věnuje modelům a metodám sociální práce v Anglii a vztahu mezi teorií a praxí v sociální práci. Jsou zde rozlišena tři různá zaměření sociální práce, a to: technické zaměření (administrativní oblast), morálně-praktické zaměření vycházející z působení v socio-kulturním subsystému společnosti a sféře smysluplné komunikativní interakce a konečně třetí emancipační zaměření směřující k pomoci ohroženým a marginalizovaným (okrajovým, opomíjeným) skupinám ve společnosti. Třetí příspěvek se pokouší analyzovat teoretické koncepce a metody sociální práce prezentované v české a slovenské literatuře. Srovnává definice a přístupy českých i slovenských autorů, např. Řezníčka, Úlehly, Musila, Navrátila, Matouška, Novotné a Schimmerlingové. Ze slovenských autorů pamatuje na Striežence, Tokárovou a Levickou. Čtvrtý příspěvek se věnuje přínosu pedagogiky pro rozvoj teorie a praxe sociální práce. Německý autor zastává stanovisko, že je pedagogika jistě velmi prospěšným, avšak nikoli jediným zdrojem pro rozvoj teorie a praxe sociální práce. Vyzvedá zde význam pedagogické osobnosti Janusze Korczaka. Pátý příspěvek (Francie) pojednává o sociální práci v sociologických teoriích. Zamýšlí se také nad otázkou, zda je sociální práce profesí. Šestý příspěvek

(Finsko) věnuje pozornost otázkám managementu sociální práce a sociálních služeb. Sedmý příspěvek (Finsko) obrací pozornost k problematice pomoci a ochrany dětí a sociální práce s rodinou. Finsko začalo konstruovat svou rodinnou politiku brzy po druhé světové válce zejména zavedením přídatku na dítě, který se stal významným příjmem rodiny. Cíle finské rodinné politiky by měly vytvářet bezpečné prostředí pro dospívání dětí. Osmý příspěvek (Anglie) se zamýšlí nad otázkami z oblasti managementu sociální práce (risk assessment) a nad významem, problémy a možnostmi sociální práce.

Třetí část nazvaná „Theories“ představuje některé z přístupů a východisek v sociální práci.

První příspěvek (Finsko) představuje teorii humánního jednání (Theory of Human Action) a její vztah a využití v sociální práci. Pracuje se třemi dimenzemi – fyzická, psychická, sociální a třemi úrovněmi – vlastnictví, práce a bytí (bytí zde, bytí autonomní a bytí spolu).

Druhý příspěvek (Německo) se týká projektu „Open Society“ (Otevřená společnost) a přístupu K. R. Poppera. Třetí příspěvek (Norsko) pojednává o spirituální dimenzi v sociální práci. Důležité také je, že uvádí vývoj vzdělávání v oblasti sociální práce v Norsku. Čtvrtý příspěvek (Německo) si pokládá otázku, zda sociální práce potřebuje sociální vědu. Poslední příspěvek pojednává o teorii a dilematech sociální práce a sociální práci v Německu.

Publikace, která je psána v anglickém jazyce, má celkem 251 stran a přes 200 odkazů na zejména zahraniční literaturu. Je k dispozici např. ve Vědecké knihovně v Olomouci. Představuje velmi cenný materiál pro hlubší studium sociální práce. Spíše ji ocení odborní vědečtí pracovníci, ale i někteří studenti mohou chtít prohlubovat své znalosti. Poznatky v ní uvedené jsou spíše teoretického rázu a mohou posloužit pro srovnání vývoje a přístupů sociální práce v jednotlivých zemích. Publikace obsahuje také kontakty (adresa, e-mail) na všechny autory, což by mohlo přispět k navázání kontaktu a případné mezinárodní spolupráci.

Vladimira Loukotová  
Pedagogická fakulta UP  
Olomouc